

STATEN-GENERAAL ARBEIDSZORG

Vrijdag 17 november 2023

Programma

- 9u45 Verwelkoming
- 10u00 Experten aan het woord: 'Het belang en potentieel van arbeid en arbeidszorg'
- 11u15 Getuigenis Sam Raymaekers, werknemer maatwerkbedrijf Blankedale
- 11u30 Plenair debat 'Concept en plaats van arbeidszorg'
- 12u30 Broodjeslunch en arbeidszorgmarkt
- 13u30 Parallele workshops: 'De vier principes van arbeidszorg'
- 15u00 Standpunten stakeholders en plechtige ondertekening van de engagementsverklaring
- 15u45 Slotwoord
- 16u00 Receptie

Dagvoorzitter: Marcel den Broeder

Welkom

Simon Geens en Marcel den Broeder

Het belang en potentieel van arbeid en arbeidszorg

Experten aan het woord:

Prof. dr. Hans De Witte, over het belang van arbeid

Eva Wuyts, over de meerwaarde van arbeidszorg

Fons Leroy, over de principes van arbeidszorg

Het belang en potentieel van arbeid en arbeidszorg

Prof. dr. Hans De Witte, over het belang van arbeid

Werken is méér dan geld verdienen

Over het belang van arbeid voor de maatschappelijke integratie

*Lezing Staten-Generaal
Arbeidszorg, Vlaams Parlement,
Brussel*

17 november 2023

Prof. Dr. Hans De Witte
WOPP-O2L-FPPW
KU Leuven

Even vooraf...

Experiment met studenten:

1) Mooie som geld om volledige dag op stoel zitten in lege ruimte

versus

2) Minder geld voor werk aan soort 'lopende band'
(vermoeiend en 'saai' werk)

Wat verkoos men na één of twee dagen ervaring met '1'?

0. Menu voor vandaag

1. Moeder *waarom* werken we?

Over de *ambivalentie* van arbeid en de *verwarring* die dat oproept

2. Werken is *zinvol*

Over verborgen 'latente' voordelen waardoor werken zinvoller is *dan het lijkt*

3. Maar... ook de *kwaliteit* van het werk doet ertoe:

Zoeken naar 'fit'

4. Besluit: werk als *sleutel* voor maatschappelijke *participatie* en *integratie*

1. Moeder waarom werken we?

Typisch antwoord (o.m. *Europese Waardenstudie*): 'om geld te verdienen'

-> enkel om te (over)leven?

-> dus is 'zonder werk' of zelfs 'werkloos zijn' het ideaal?

Want: uitkering zonder te werken

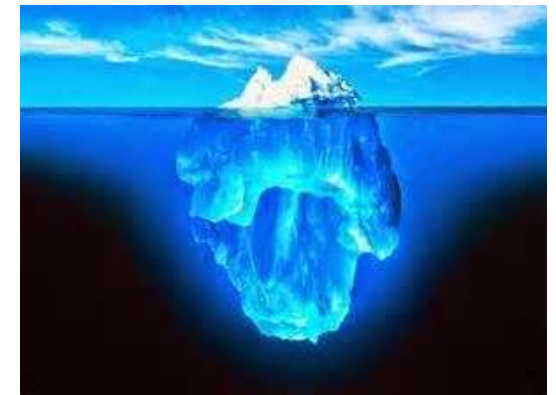
Maar kijk nu....

- Werklozen vertonen opvallend lager welzijn (én gezondheid) dan werkenden: angstiger, depressiever, lagere levenstevredenheid,....
- Werkloos worden *veroorzaakt* onwelzijn ('longitudinale studies')
- Als keuze: *verkiezen werk* boven werkloosheid

Hoe dit verklaren?

Werk is *ambivalent*: negatieve én positieve aspecten

- *Werkenden* zien vooral de *negatieve* aspecten
- *Niet-werkenden* (werklozen) zien *tevens* de *positieve* aspecten
- Niet-werkenden zien dus *méér* dan werkenden (cf. ijsberg)
 - Verklaart verschil in:
 - *Beeldvorming*
(*denken* dat werkloosheid prettig is)
 - *Beleving*
(*ervaren* eigen werk als méér belastend)

'Relatieve deprivatiemodel' van Jahoda (en

Lagrou)
Werk komt tegemoet aan 'manifeste' én 'latente' noden

Manifeste: opvallend, in het oog springend (bovenstuk ijsberg)

- Voor wat hoort wat - werk is *ruil* tussen:
 - Inspanningen en 'werkbelasting' (stress, werkdruk, 'chef',...)
 - Opbrengst: loon (en extra legale voordelen)

- Streven dus naar 'goed inkomen *in ruil* voor redelijke inspanning in optimale werkomstandigheden'

- Maar... voor werkenden *lijkt* deze *verhouding* (vaak) in hun *nadeel*:
loon *compenseert* *onvoldoende* inspanningen:
-> '*deprivatie*', '*dwang*' wordt *onvoldoende* *verloond*
- Perceptie: werklozen in het *voordeel*:
vrij van *arbeidsbelasting*
veel van *vrije tijd* om te doen wat men wil
'*eigen baas*'
-> werklozen krijgen geld zonder zich te moeten inspannen...
- ...omdat werkenden *onvoldoende* beseffen wat er nog allemaal tegenover hun inspanningen staat

2. De *verborgen* voordelen van werk

Werken komt tegemoet aan een aantal **latente** noden:

‘**immateriële**’ noden – minder zichtbaar (onder zeespiegel)
pas duidelijk wanneer niet (meer) aan het werk is
-> doelgroep arbeidszorg

Deze ‘immateriële’ of latente noden zorgen ervoor dat werk als
zinnig ervaren wordt

Er zijn er **vijf** - die dus *ook* in de weegschaal moeten worden gelegd

2.1. Werken geeft *structuur*

Aan de **dag**

... de **week** (en dus het weekend)

... het **jaar**

... en dus het **leven**

-> **afwisseling** (*'ge maakt eens iets anders mee'*)

Wegvallen van werk: **alles werd hetzelfde**

-> grijs & grijs, eentonig, ongeordend

2.2. *Sociale contacten* (buiten de gezinskring)

Ontmoeten anderen:

- op het werk – steun, collegialiteit
- op weg naar het werk

'eens onder de mensen zijn', intense contacten en samenwerking, maar ook eens *'een praatje maken'*

Zonder werk: gevaar vereenzaming en sociale isolatie, geen aanspraak hebben, verschraving sociale contacten – terugplooiën op gezinskring (wanneer aanwezig) kan deze extra belasten

2.3. *Individuele ontplooiing*

Door te werken zetten we onze **capaciteiten** in:

- **actief** zijn – *'iets te doen hebben'* (actief zijn is *op zich* prettig)
- iets **realiseren** en er fier op zijn – *'ik kán iets'* (product)
- > **zelfrealisatie**, ontplooiing, groei

Zonder werk:

- niets doen leidt tot verveling en apathie
- verlies capaciteiten (*'rust roest'*)

2.4. *Sociale* ontplooiing: *zingeving*

Inzet voor anderen en voor de *samenleving*

→ een project dat de *eigen persoon overstijgt*

Doelgericht en zinvol bestaan door bij te dragen aan groter geheel

‘nuttig zijn, een steentje bijdragen’

Zonder werk: doelloos, nutteloos, zinloos

gevoelens van overbodigheid: *‘niemand heeft me nog nodig’*

‘bijdragen leidt ertoe dat we erbij horen’

2.5. Werken biedt *status* en *identiteit*

Sluit aan bij individuele en sociale ontplooiing:

“we zijn in belangrijke mate wat we doen”

- Individueel: werk als bouwsteen *identiteit*
- Sociaal: *aanzien*, *status* en respect, waardering
omdat men werkt
(soort beloning voor inzet voor anderen)

Zonder werk: verlies van identiteit en status

-> twijfels aan zichzelf, prestigeverlies, schaamte, schuldig

2.6. Wat leert dit ons over *arbeidszorg*?

Vrijwillige arbeid:

- dus geen inkomen/loon
- én wel inspanning en belasting
- > slechte balans?

Neen, want ook:

- Structuur
- Sociale contacten
- Individuele activiteit en realisaties
- Bijdrage aan samenleving en anderen
- Waardering én versterking identiteit in ruil

3. Op zoek naar een goede 'fit' tussen mens en werk

Jobs verschillen:

niet elke job biedt alle voordelen ('kwaliteit' verschilt)

-> verschillen in mogelijkheden tot bv. sociaal contact, vaardigheidsbenutting,....

Mensen verschillen:

niet iedereen *wenst* in dezelfde mate dezelfde aspecten

niet iedereen heeft dezelfde *capaciteiten* en *vaardigheden*

-> verschillen in 'kunnen' en 'willen'

-> op zoek naar **juiste fit ('match')** – nood *afstemming* tussen mens en werk

Kan op twee manieren:

Jobdesign: 'van boven naar beneden' (top down)

-> *aanbieden* van job die qua kenmerken aansluit bij wensen en capaciteiten werkende

Job crafting: 'van beneden naar boven' (bottom up)

-> *zelf* aspecten van de job aanpassen zodat ze iets beter aansluit bij eigen wensen en capaciteiten

-> belangrijke taak van begeleiding (en dus arbeidszorg) in het *op elkaar afstemmen* van mens en werk

4. Besluit: arbeid is *sleutel* tot maatschappelijke participatie én integratie

Werk is belangrijk hulpmiddel om essentiële noden te bevredigen

-> Manifeste en latente noden (Jahoda – Lagrou)

Helpt dus integratie in samenleving

Belangrijke taak van arbeidszorg daarbij:

afstemmen wensen en mogelijkheden participanten aan aanbod jobs – en verdere ondersteuning daarbij

Het belang en potentieel van arbeid en arbeidszorg

Eva Wuyts, over de meerwaarde van arbeidszorg

Onderzoeksresultaten studie Meerwaarde Arbeidszorg (2020-2022)

Staten-Generaal, 17 november 2023

Eva Wuyts, Stijn Custers, Lotte Ovaere (UCLL)

1

Wat maakt Arbeidszorg uniek?

2

Verhoogt Arbeidszorg het psychosociaal welbevinden?

3

Zorgt Arbeidszorg voor mobiliteit op de participatieladder?

4

Wat is de socio-economische impact van Arbeidszorg?

5

Bieden de West-Vlaamse arbeidszorginitiatieven optimale activering?

1

Wat maakt Arbeidszorg uniek?

Als volwaardig erkende werkvorm realiseert arbeidszorg **recht op arbeid voor iedereen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt** via duurzame activering op maat

VOOR WIE doen we het?

Driedubbele meerwaarde van Arbeidszorg:

MAATSCHAPPIJ

Effecten: verhoogde activiteitsgraad, preventie, sociale cohesie, sociale inclusie, kostenbesparing

DOELGROEPMEDEWERKERS

Effecten: zingeving, zelfwaarde, sociaal netwerk, destructureel, levenskwaliteit, perspectief, veiligheid, arbeidstatus

KLANTEN

Effecten: kwaliteitsvol aanbod op maat, Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, instroom en tijdelijke opvang van arbeidskrachten, kostenbesparing

HOE doen we het?

De unieke aanpak van Arbeidszorg:

COMBINATIE VAN WERK EN ZORG

EEN VANGNET EN EEN OPSTAP

KANSEN BLIJVEN GEVEN EN KRIJGEN

PERSONLIJKE EN WERKCOMPETENTIES

WAT is hiervoor nodig?

Een sterk netwerk. Ieder vervult zijn rol.

TOELEDERS

- hebben een goed netwerk van Arbeidszorginitiatieven en up-to-date kennis over Arbeidszorg
- krijgen voldoende tijd en ruimte om de juiste match te vinden tussen een doelgroepmedewerker en een arbeidszorginitiatief
- bieden juiste info en stimulans aan doelgroepmedewerkers

DE OVEREID

- toont politieke wil, betrokkenheid en visie
- erkent Arbeidszorg als volwaardige finale werkvorm
- werkt samen over beleidsdomeinen en -niveaus heen

Ronde Tafel Arbeidszorg organiseert zich om de sector met één stem te vertegenwoordigen en wordt hierin erkend

DOELGROEPMEDEWERKERS

- beschikken over een minimale fysieke en mentale gezondheid
- zijn overtuigd van zinvolheid van Arbeidszorg
- zijn werkbereid en staan open voor begeleiding en ondersteuning

ARBEIDSZORGINITIATIEVEN

- personeel met juiste houding en competenties op vlak van werk en zorg
- samenwerking op vlak van mensen en producten
- samenwerking met klanten en partners

De veranderingstheorie van arbeidszorg april 2021

In samenwerking met

en met financiële steun van

Meer informatie?

<http://www.pomwvl.be/meerwaarde-arbeidszorg>

Als volwaardig erkende werkvorm realiseert arbeidszorg
recht op arbeid voor iedereen met een **grote afstand**
tot de arbeidsmarkt via duurzame activering op maat

HOE doen we het?

De unieke aanpak van Arbeidszorg:

COMBINATIE VAN
WERK EN ZORG

EEN VANGNET EN
EEN OPSTAP

KANSEN BLIJVEN
GEVEN EN KRIJGEN

PERSOONLIJKE EN
WERKCOMPETENTIES

Toeiders
(er)kennen
Arbeidszorg,
verwijzen door naar
juiste plaats en
volgen op

Overheid voorziet en
financiert éénduidig
wettelijk kader
dat stimuleert en
ondersteunt

Doelgroepmederwekers
gaan vrijwillig duurzaam
engagement aan

Arbeidszorginitiatieven
bieden breed, divers
en laagdrempelig
werkenaanbod en
begeleiding op maat

Het verhaal van Tineke

2

Verhoogt Arbeidszorg het psychosociaal welbevinden?

Onderzoeksaanpak

- Mixed-methods: vragenlijst en interviews
- Vragenlijst = SimSE meetinstrument
- 3 meetpunten over 12-18 maanden

PERSOONLIJKE DIMENSIE	RELATIONELE DIMENSIE	LEVENSQUALITEIT	ARBEIDSDIMENSIE
Jouw kijk op het leven welbevinden zelfbeeld / zelfwaarde toekomstperspectief zingeving / betekenis Zelfredzaamheid	sociale inclusie sociaal netwerk	inkomen mentale gezondheid lichamelijke gezondheid woonsituatie	Jouw kijk op werk welbevinden zelfbeeld / zelfwaarde toekomstperspectief zingeving / betekenis Arbeidscompetenties bijleren motivatie zelfstandigheid omgang met stress samenwerken

Resultaten

- Er is een **kleine, maar statistisch significante toename** van het totale psychosociale welbevinden
- Het positieve effect op psychosociaal welbevinden werd sterk bevestigd in de interviews
- De belangrijkste effecten situeren zich binnen de persoonlijke dimensie (**structuur, een zinvolle bezigheid**) en de relationele dimensie (**sociaal contact**)

5

Bieden de West-Vlaamse
arbeidszorginitiatieven optimale
activering?

Onderzoeksaanpak

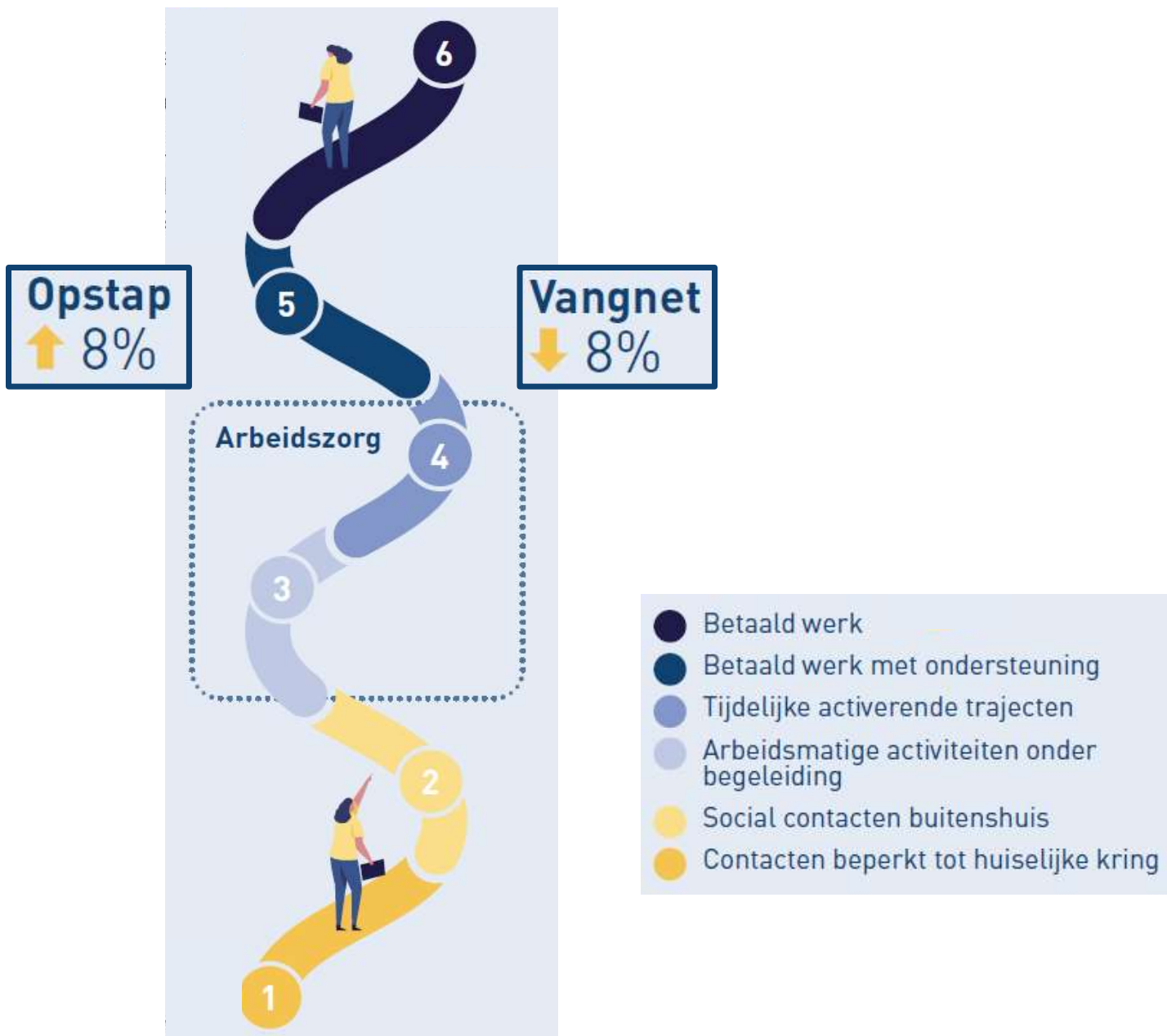
- 360° zelfevaluatie vragenlijst (voor coördinator, begeleiders en medewerkers)
- 18 buurbezoeken
- gezamenlijk reflectiemoment

Resultaten

- Optimale activering gaat over actief kunnen zijn, kunnen participeren en groeien binnen een georganiseerde structuur maar zonder druk.
- De basisvoorwaarden voor optimale activering zijn in hoge mate vervuld bij alle arbeidszorginitiatieven.
- Invulling verschilt naargelang achtergrond en visie van AZI. Diversiteit is een troef!

3

Zorgt Arbeidszorg voor mobiliteit op de participatieladder?

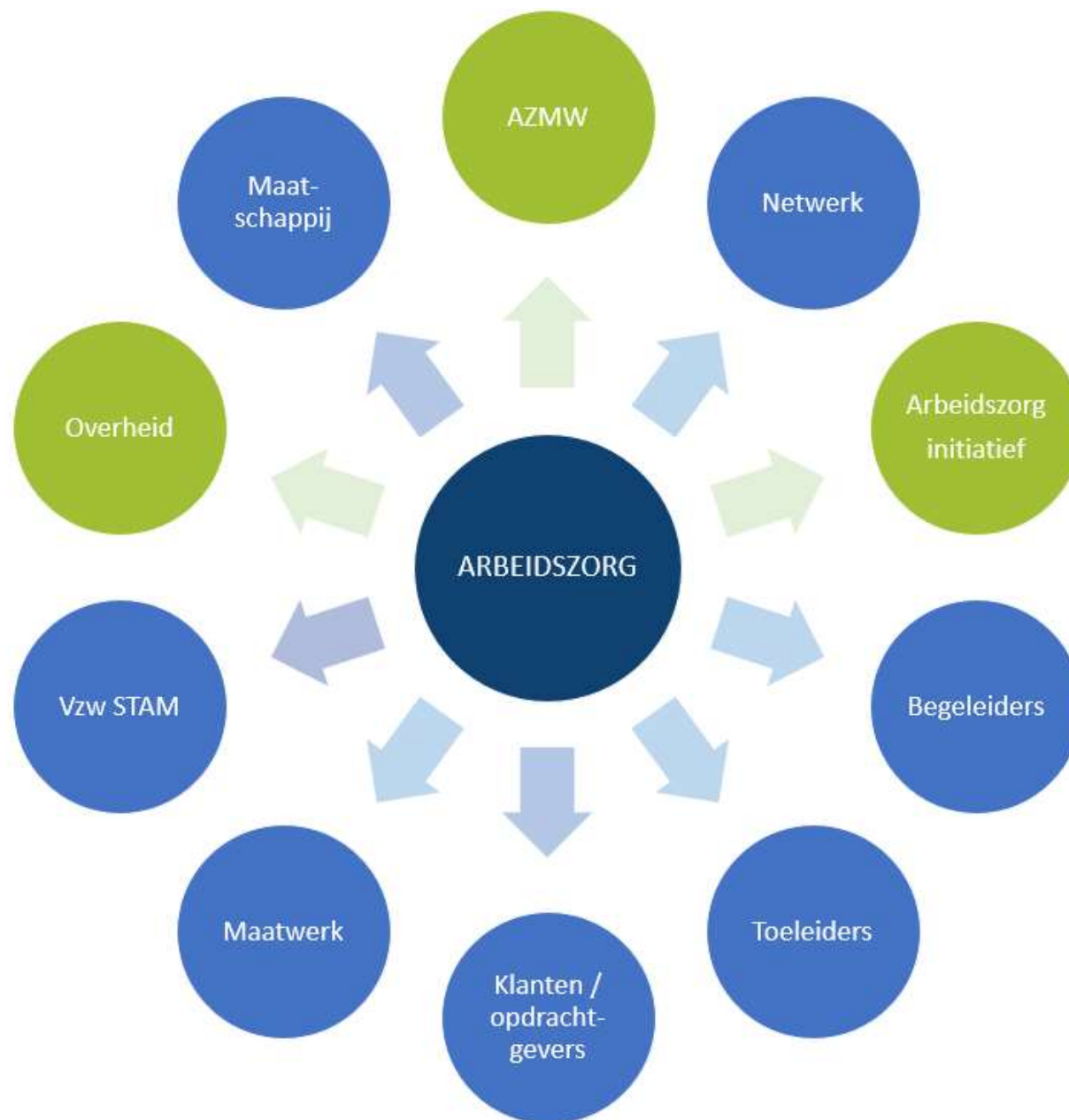
4

Wat is de socio-economische impact van Arbeidszorg?

Scope en stakeholders

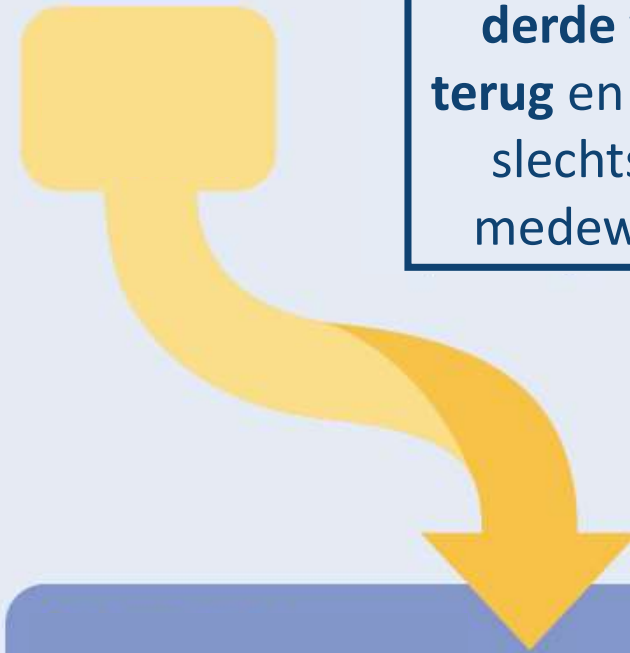
2019

West-Vlaanderen

Overheid

De overheid wint twee derde van de kosten terug en investeert netto slechts 500 EUR per medewerker per jaar.

Arbeidszorginitiatief

- Grote diversiteit aan businessmodellen met verschillende netto kost of opbrengst
- Initiatief gelinkt aan maatwerkbedrijf kan rendabel zijn
- Voor een autonoom initiatief met vooral medewerkers WVG zijn de huidige subsidies ontoereikend

Arbeidszorgmedewerker

Grootste opbrengst voor de
arbeidszorgmedewerker is
de toename van
psychosociaal welbevinden

Conclusie en aanbevelingen

Deze brede participatieve studie schetst vanuit verschillende invalshoeken en onderzoeksmethoden een duidelijk beeld van de **unieke rol** die Arbeidszorg opneemt in de activering van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en de **grote meerwaarde** die ze hiermee realiseert voor deze mensen en voor de maatschappij.

Aanbevelingen

- Data is essentieel: ondersteun initiatieven bij accurate registratie van arbeidszorgmedewerkers en bij boekhouding
- Zet nog meer in op samenwerking om diversiteit van initiatieven optimaal te laten renderen voor activering
- Erken Arbeidszorg als volwaardige werkvorm over beleidsdomeinen heen en voorzie voldoende financiering
- Zorg voor een volwaardig statuut voor medewerkers
- Zet SROI in veel meer domeinen in als beleidsinstrument

MERCI!

BEDANKT!

Het belang en potentieel van arbeid en arbeidszorg

Fons Leroy, over de principes van arbeidszorg

De principes van arbeidszorg

Arbeidszorg past in geen hokje :

- werk én welzijn
- gewest- én gemeenschapsbevoegdheid
- federale én regionale regelgeving
- finaliteit én doorstroming
- participatie én professionele integratie
- methodiek én werkvorm

De principes van arbeidszorg

Arbeidszorg als een volwaardige werkvorm :

- passend en sluitend aanbod met kwalitatieve begeleiding
- doorgroeien naar de hoogst haalbare trede participatieladder
- duidelijk, veilig en rechtszeker statuut
- een afgestemde en geïntegreerde samenwerking

Concept en plaats van arbeidszorg

- Getuigenis Sam Raymaekers, werknemer maatwerkbedrijf Blankedale
- Debat

PARTICIPATIEWIEL

Maatschappelijke participatie op vlak van activering

Betaald werk

Betaald werk met ondersteuning

- Collectief maatwerk [maatwerkbedrijven]
- Individueel maatwerk [in de plaats van Lokale Diensteneconomie, Maatwerkafdelingen, SINE, Vlaamse Ondersteuningspremie]

Tijdelijke activerings-trajecten

- Activeringstrajecten
- Wijkwerken
- Werkplekleren
- Artikel 60
- Starterslabo trajecten
- Gemeenschapdienst

Contacten beperkt tot huishoudelijke kring

Sociale activiteiten buitenshuis

Arbeidsmatige activiteiten met welzijn- en zorg begeleiding

- Arbeidsmatige activiteiten (AMA) WSE en WVG
- Begeleid werken
- Groene zorg
- Vrijwilligerswerk

Getuigenis

Sam Raymaekers, werknemer maatwerkbedrijf Blankedale

PARTICIPATIEWIEL

Maatschappelijke participatie op vlak van activering

PARTICIPATIEWIEL

Maatschappelijke participatie op vlak van activering

PARTICIPATIEWIEL

Maatschappelijke participatie op vlak van activering

PARTICIPATIEWIEL

Maatschappelijke participatie op vlak van activering

PARTICIPATIEWIEL

Maatschappelijke participatie op vlak van activering

Plenair debat: concept en plaats van arbeidszorg

Moderator: Guy Tegenbos

Nele Vanheeswijck, SERV

Luc Henau, GTB

Ludo Struyven, HIVA

Liefke Dolmans, Handicap&Arbeid

Yves Wuyts, Zorgnet-Icuro

Reflectie door Fons Leroy, voorzitter Ronde Tafel Arbeidszorg

Vervolg Programma

- 12u30** Broodjeslunch en arbeidszorgmarkt - Zuilenzaal
- 13u30** Parallele workshops: 'De vier principes van arbeidszorg'
- 1 Divers en sluitend aanbod en kwalitatieve begeleiding**
Commissie zaal Pieter Bruegel, **geel**
 - 2 Maximaliseren van groeikansen**
Commissie zaal Peter Paul Rubens, **oranje**
 - 3 Verzekerd statuut en incentives om in- en door te stromen**
De Schelp, **rood**
 - 4 Geïntegreerde ketensamenwerking**
Commissie zaal Jan Van Eyck, **paars**
- 15u00** Standpunten stakeholders en plechtige ondertekening van de engagementsverklaring - De Schelp
- 15u45** Slotwoord - De Schelp
- 16u00** Receptie - Zuilenzaal

Standpunten Stakeholders en plechtige ondertekening engagementsverklaring

Standpunten stakeholders en plechtige ondertekening van de engagementsverklaring

Jo Brouns, Vlaams minister van Werk en Sociale Economie

Standpunten stakeholders en plechtige ondertekening van de engagementsverklaring

Videoboodschap Danny Van Assche, ondervoorzitter SERV

Standpunten stakeholders en plechtige ondertekening van de engagementsverklaring

Videoboodschap Frank Vandenbroucke, Federaal minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid

Standpunten stakeholders en plechtige ondertekening van de engagementsverklaring

Videoboodschap Hilde Crevits, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Plechtige ondertekening engagementsverklaring

Slotwoord

Ann Schevenels, gedeputeerde provincie Vlaams-Brabant

Receptie

Zuilenzaal

SOM —
De meerwaarde
van sociaal
ondernemen —

MW GROEP
MAATWERK
sociale ondernemers Vlaanderen

TRACÉBRUSSEL

schakels naar werk

provinciaal steunpunt
**arbeids
zorg**

g STEUNPUNT
**GROENE
ZORG** | kennis- en
netwerkplatform
zorgboerderijen

POM
West-Vlaanderen

VDAB

**VLAAMS-
BRABANT**

ZV **ARBEIDSZORG**
VLAANDEREN

HERWIN
sociale
circulaire
ondernemers

zorgnet
ICURO

Provincie
Antwerpen

vvs

**VERENIGING
VLAAMSE
PROVINCIES**

**BEGELEID
WERKEN**

VZW
STAM.
Steunpunt Activering op Maat

**VLAAMS
WELZIJS
VERBOND**

provincie
Limburg